

Congolines

Inscribing Lines, Weaving Threads. Congolese Colonial Drawings and Paintings as Images and Objects

DUUR
1/09/2021 - 1/12/2025

BUDGET
1 103 906 €

PROJECT BESCHRIJVING

Context

Dit onderzoeksproject wil een lange geschiedenis van schilder- en tekenkunst uit de DR Congo reconstrueren door een analyse van drie soorten collecties in het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika en de Koninklijke Bibliotheek van België:

- foto's van muurschilderingen (Noordoost Kongo, 1900-1960);
- schilderijen op vellen papier van Albert en Antoinette Lubaki en Thsyela Ntendu (koloniale provincie Kasai, jaren '20-'30);
- schilderijen met olieverf op papier en olieverf op doek (Elisabethstad en Leopoldstad, jaren 1940-50).

Ze werden samengesteld door (mannelijke) westerlingen die de Congolese schilderkunst probeerden te beïnvloeden en te controleren en/of een "authentieke" Congolese schildertraditie probeerden te koesteren. Ze werden van oudsher als "koloniaal" bestempeld wegens het gebruik van westerse materialen en/of de weergave van de koloniale samenleving, ook al vertonen zij belangrijke gelijkenissen met vroegere geometrische en decoratieve kunstvormen die met de orale cultuur verbonden zijn.

Algemene doelstellingen en onderliggende onderzoeksvragen

- de kunstwerken inschrijven in een langere geschiedenis van Congolese tekenkunst door ze te bestuderen in samenhang met op traditie gebaseerde kunstvormen waarvan ze werden gescheiden als gevolg van koloniale vooringenomenheid;
- de context bestuderen waarin de werken werden gemaakt en gebruikt in de koloniale contactzone, en dienden als mnemotechnische apparaten en performatieve objecten voor de Congolezen;
- de schilderijen analyseren vanuit het oogpunt van de Congolese kunstenaars en het Congolese publiek, eerder dan vanuit het oogpunt van de blanke (meestal mannelijke) "ontdekkers" en mecenasen van de kunstenaars;
- de receptiegeschiedenis bestuderen van deze kunstwerken in de wereldkunst in samenhang met westerse kunst en design uit het begin van de 20e eeuw;
- bijzonder aandacht besteden aan vrouwelijke schilders en westerse vrouwen die betrokken zijn bij mecenaatnetwerken.

Methodologie

- collectieonderzoek: aanleggen van een databank van geometrische en figuratieve motieven op de kunstwerken in kwestie en andere artefacten uit de collecties van het KMMA;
- veldwerk in de DRC om de beperkingen van archiefonderzoek als bron in het algemeen, en de beperkingen van (pre)koloniale bronnen in het bijzonder, te overwinnen;
- literatuuronderzoek naar zogenaamde prekoloniale, koloniale en postkoloniale collecties, hun receptiegeschiedenis en de geschiedenis van hun invloed op westerse kunstenaars;
- niet-invasief kunsttechnologisch onderzoek.

Congolines

Potentiële impact van het onderzoek op

- **wetenschap:** het herschrijven van de Congolese geschiedenis om de valse tegenstelling tussen prekoloniale en koloniale kunst in vraag te stellen;
- **samenleving:** de samenwerking met het Congolese Institut des Musées Nationaux du Congo zal ervoor zorgen dat digitaal gereconstrueerde kunst in een digitaal depot terechtkomt in diverse musea en instellingen voor hoger onderwijs in de hele DR Congo;
- **beheer, conservatie en valorisatie van de collecties van de Federale Wetenschappelijke Instellingen:** een kunsttechnologisch onderzoek van een aantal kunstwerken zal resulteren in
 - risicoanalyse en -evaluatie (licht, zuurtegraad en behandeling),
 - conserveringsplan,
 - een betere kennis van de materialen in functie van het onderzoek om de authenticiteit vast te stellen en verder inzicht te verschaffen in het creatieproces, de chronologische datering, de chronologie/evolutie en de betekenis.

Verwachte eindresultaten van het onderzoek en valorisatieperspectieven op korte en middellange termijn

- minstens 8 wetenschappelijke artikels;
- 1 uitgegeven volume;
- verspreiding van onderzoeksresultaten door
 - tentoonstellingen in verschillende musea en instellingen voor hoger onderwijs in de DRC en in België,
 - een website en digitale inhoud,
 - conferenties voor gespecialiseerd publiek,
 - persberichten, wandelingen en lezingen voor een niet-gespecialiseerd publiek;
- een digitale collectiedatabase voor een aantal Congolese instellingen;
- opleidingsprogramma's in de DRC om leerkrachten en gemeenschappen te bereiken;
- onderwijs in kunstgeschiedenis en materiële cultuur en het faciliteren van MA thesissen aan de UGent en het KASK.

CONTACT INFORMATIE

Coördinator

Bambi Ceuppens
Koninklijk Museum van Midden-Afrika (KMMA)
Departement Culturele Antropologie en Geschiedenis
Dienst Cultuur en Maatschappij
bambi.ceuppens@africamuseum.be

Partners

Joris Van Grieken
Koninklijke bibliotheek van België (KBR)
Prentenkabinet
joris.vangrieken@kbr.be

Vicky Van Bockhaven
Universiteit Gent (UGent)
Afrikaanse Talen en Culturen
vicky.vanbockhaven@ugent.be